

Daniel Vighi

Cetatea Lipovei
de la Carol Robert de Anjou
la ocupația sovietică

antologie de texte istorice și literare

Ariergarda
Timișoara, 2018

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Cetatea în vremea regilor	13
Cetatea în vremea sultanilor	37
Sandjakul Lipova.	77
Codex Vindobonensis	95
Instaurarea dominației otomane	109
Anexa	131
Atanasie Marian Marienescu	135
Sever Bocu	151
Ion Stoia Udrea	183
Ultimul război	195
Cetatea Lipovei în literatură	205
Ioan Slavici	207
Viorel Marineasa	225
Daniel Vighi	241
Regi, regine, principii, voievozi și guvernatori în cetatea Lipovei	255
Bibliografie	259

1315-1323

Timișoara devine reședința regelui Carol Robert¹ și dobândește rapid o faimă europeană.

1315

Aug. 1-9 Carol Robert se află la Lipova, probabil la băi — semn că dieta regală s-a încheiat ((DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, C, XIV, I, p. 48)).

Dec. 15 Regele se află, din nou, la odihnă la Lipova (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, C, XIV, I, p. 256).

1325

Iun. 16 Regele Carol Robert se află la Lipova (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, C, XIV, II, p. 151).

1334

Sep. 20 Capitlul din Arad adevărește că: „Pavel Crispus („crețul”) din Lipova, înfățișându-se în fața noastră în numele său și al lui Pavel, zis Saar, a făcut întâmpinare împotriva faptului că Blasiu, fiul lui Toma, potrivnicul său, a susținut că e nobil, și s-a legat să dovedească noblețea printr-un act cu putere doveditoare și prin mărturiile megieșilor săi, anume magistrul Gal literatul, magistrul Ladislau, comitele secuilor și domnul episcop de Cenad. Drept aceea a protestat în întâmpinarea sa împotriva lui Blasiu și a tuturor acelora care vor în chip mișelesc și mincinos să-1 arate drept nobil, ca să nu încerce vreunul din ei să-1 arate drept nobil, câtă vreme este în cercetare” (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, C, XIV, III, p. 359).

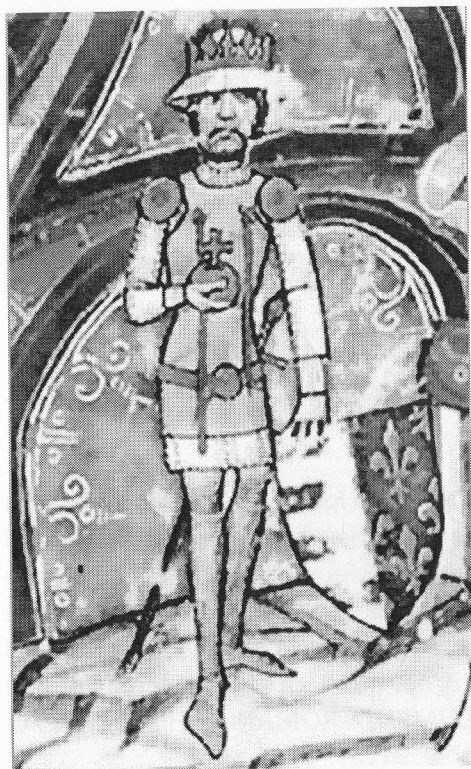
1344

Apr. 24 În calitate de proprietar, capitlul din Arad arendează pescăria Morwthwa de lângă Tisa, nobililor din Zeer, pentru 20 de mărci după socoteala din Lipova (Idem, p. 181).

Mai 28 Regele Ludovic I de Anjou² se află la Lipova, de unde emite un document de privilegii (Idem, p. 189).

1 Carol Robert de Anjou (n. 1288, Napoli - d. 16 iulie 1342, Visegrád) a fost fiul lui Carol Martell de Anjou (rege titular al Ungariei, după stingerea dinastiei arpadiene) și al Clementiei de Habsburg. În anul 1308 a devenit rege efectiv al Ungariei sub numele de Carol I. A dezvoltat economia țării, prin impulsionearea mineritului. În contextul tulburărilor feudale a mutat capitala Regatului Ungariei la Timișoara (1316-1323), unde a murit prima lui soție, Maria de Bytom (Wikipedia)

² Ludovic I numit cel Mare [magh. I. Nagy Lajos, pl. Ludwik Węgierski sau Ludwik I Wielki, Andegawenski, în trad. “Ludovic Maghiarul”, “Ludovic cel Mare”, “Ludovic Angevinul”], (n. 3 martie 1326 - d. 10 septembrie 1382) a fost rege al Ungariei (1342 - 1382) și al Poloniei (1370 - 1382), fiul lui Carol Robert din dinastia de Anjou (Wikipedia)

Regele Ungariei Carol Robert de Anjou
<https://en.wikipedia.org>

1349

Mar. 22 Elisabeta³, regina mamă, îi cere papei Clement al VI⁴ - lea indulgențe pentru biserica Sfântul Ludovic episcopul, pe care a pus să se zidească la Lipova; papa îi încuviințează indulgențe de un an și 40 de zile, cu prilejul hramului respectivei biserici (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA , C, XIV, IV, p. 473)

1351

Ambasadorul regal la curia papală⁵ solicită un canonicat⁶ pentru Nicolae de Lipova (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA , C, XIV, voi. 10, p. 43).

1357

Ian. 29 Magistrul Mihail, fiul lui Gheorghe, este comite al cămării sării transilvane și al monetăriei din Lipova (Idem, p. 89).

Mai 8 Regele donează mai multe posesiuni magistrului Mihail, fiul lui Gheorghe, notarul special al regelui, comitele cămărilor (de sare și a monetăriei) din Lipova (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA , C, XIV, 11, p. 127).

1364

Feb. 15 Ladislau Knezy, cunoscut răufăcător, a fost executat prin crucificare la Lipova pentru faptele sale rele

³ Elisabeta, mama regelui Ludovic I de Anjou, prințesă a Poloniei, sora ultimului rege din dinastia piaștilor, Cazimir al III-lea [Cazimir cel Mare] al Poloniei (între 1333-1370). (Wikipedia)

⁴ Papa Clement al VI-lea (nume laic: Pierre Roger sau Petre de Fécamp; în jur de 1290 la cetatea Maumont, Corrèze, Franța; + 6 decembrie 1352 la Avignon) a fost papa Bisericii Catolice cu sediul la Avignon din 7 mai 1342 până la moartea lui. (Wikipedia)

⁵ Curia Romană (în latină Curia Romana, în trad. "Curtea romană") este aparatul administrativ al Sfântului Scaun care coordonează și realizează organizarea necesară Bisericii Catolice pentru corecta împlinire a misiunii sale. Este comparat în general cu un organism guvernamental.

⁶ Canonic (din latină canonicus prin franceză canonique) este un preot catolic sau anglican care face parte din consiliul episcopal, respectiv superiorul unei catedrale.

(VARJU ELEMÉR, Okléveltár a Tomai nemzetségbeli Lossonczy Bánffy család történetéhez, I-II, Budapest, 1908–1928., I, p. 244-245).

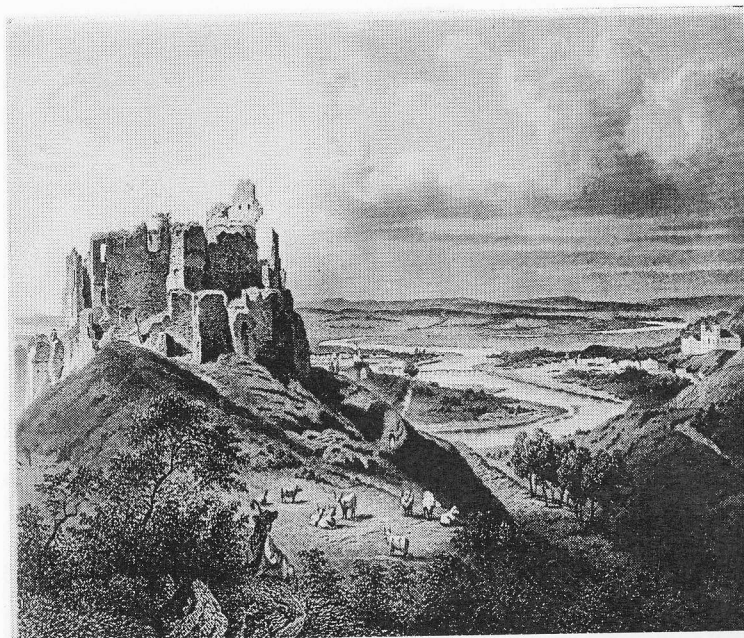
1366

lun. 20 Din Lipova, regele îi scrie dogelui Veneției, mulțumindu-i pentru galerele promise ca sprijin în luptele împotriva turcilor otomani (DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, C, XIV, 12, p. 227).

lul. 20 Regele Ludovic I este la Lipova, de unde emite celebrul decret privitor la stârpirea ereziilor din Banat. Iată esența acestui edict: „Noi, Ludovic, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, vouă tuturor nobililor și fiecăruia în parte și tuturor celorlalți oameni cu moșie, precum și orașelor și satelor noastre libere regești din comitatele Keve și Caraș, și anume acelora care au așezați preoți slavi sau schismatici, vă poruncim cu mare strășnicie ca, în ziua și la locul pe care vi le va hotărî, din porunca noastră, credinciosul nostru baron, magistrul Benedict fiul lui Heem, comitele pomenitelor comitate, sau, în numele lui, magistrul Petru, fratele său, să fiți datori să puneți să se aducă toți preoții slavi aflători la voi, împreună cu copiii și cu soțiile lor și cu toate bunurile lor, fără vreo pagubă vătămătoare sau batjocură, spre a-i înfățișa, în numele nostru, acelui magistru Benedict sau fratelui său, și să nu cutezați a face altfel. Dacă vreunul din voi va încerca să facă altfel, atunci acel magistru Benedict sau fratele său vor trebui și, prin această poruncă a noastră, vor fi datori să ridice cu puterea pe acei preoți împreună cu copiii, soțiile și bunurile lor, acolo unde îi vor putea găsi, și să-i țină pentru noi și să facă în această privință ce le vom fi poruncit noi” (** Történelmi Adattár, I-IV, Timișoara, 1871–1874, III,, p. 226-227).

Regele Ungariei Ladislau I de Anjou
<https://en.wikipedia.org>

Decor romantic la cetatea Șoimoș

Lipova (Idem, p. 417-418)

Mai 25 Lipova, Regele Ludovic I oprește orice vânzare, zălogire sau înstrăinare a posesiunii Foktalan din Caraș de către deținători, întrucât prioritatea în oricare dintre dorințe a deținătorilor îi aparține lui Andrei de Gherteniș cu dreptul „nemijlocitei vecinătăți și megieșii” (*DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA*, C, voi. 14, p. 465-466)

1401

Feb. 2 Valentin de Frumușeni este preot la Lipova și primește de la papă canonicatul bisericii Sf. Martin din Arad (***) „*Monumenta Vaticana Historiam regni Hungariae illustratia*”, seria I-a, vol. I-VI, Budapesta, 1855– 1891; seria a II-la, vol. I-II, Budapesta, 1884– 1886. p. 308

⁷ Capitul, uneori numit capitlu (din latină capitulum), este adunarea călugărilor sau a clericilor catolici dintr-o regiune anume. În sens restrâns capitul înseamnă corpul canonicilor unei catedrale catolice. Prin extensie este denumit capitul și locul de adunare al respectivei corporații.

Iul.—Nov. Regele, aflat în preajma și în timpul unei noi campanii militare în sprijinul Vidinului, se află aproape permanent în Banat. El emite scrisori din Lipova (20-23 iulie), Timișoara (6 oct.), Orșova (18 oct.), Semlacu Mare (9 nov.) (WERTNER MÓR, *Magyar hadjáratok a XIV-ik században*, în „Századok”, fasc. II, Budapesta, 1905, p. 445).

F.D. Regele ordonă lui Benedict Himfy ca toți negustorii „saraceni” să aducă vama la Lipova, inclusiv cea pentru sare (***) *Csáky Család okl.*, în TRET, Serie Nouă, an XIX, fasc. III–IV, Timișoara, 1903, p. 87).

1367

Aug. 11 într-o scrisoare a capitlului⁷ din Arad este amintită existența podgoriei Aradului, a satului Kenesy și a viei deținute pe Petru medicul din

1403

Apr. 22 Ștefan de Remetea și George de Omor se prezintă la cămara sării din Lipova, cu mandat voievodal, spre a lua sare de 1.000 florini pentru prelați și baroni (ORTVÁY TIVADAR, *Oklevélet Temesvármegye és Temesvár város történetehez*, Bratislava, 1896, p. 330).

1406

Aug. 23 Papa Ioncentiu al VII⁸-lea amintește biserica parohiala Sf. Eligiu din Timișoara (Juhász K., *Die Stifte...*, p. 238-239). Filippo Scolari⁹ Pipo de Ozora sau Pippo Spano sau Filippo Scolari (maghiară Ozorai Pipo) (n. 1369, Tizzano? – d. 27 decembrie 1426, Lipova), fiul unui comerciant florentin, a fost un general al regelui Sigismund al Ungariei, comite de Timiș și Ban de Severin. amintește de călugării mănăstirii Sfântul Ludovic din Lipova (WENCZEL GUSZTAV, *Okmanytar Ozorai, Pipo történetéhez, în Történelmi Tar, Budapesta*, 1884, p. 1–31, 220–248, 412–438, 613–628., p. 18).

1410

Apr. 29 Ecaterina de Frumușeni vinde o vie în podgoria Aradului lui Biancolino, italianul, cetățean al Lipovei (MÁLYUSZ ELEMÉR, *Zsigmondkori okleveltar, I-II/1–2*, Budapesta, 1951–1958. p. 213). Acesta era vicecămarăș al cămării sării regale din Lipova, omul de încredere al lui Scolari.

1416

Iul. 3 Aflat la Lipova, Scolari îi cere imperativ prietenului său Ștefan de Remetea să rezolve doleanța Margaretei de Laposnok, fiica lui Ladislau de Belinț privitoare la sfertul ei filial din posesiunile părintești (WENCZEL GUSZTAV, *Okmanytar Ozorai, Pipo történetéhez, în Történelmi Tar, Budapesta*, 1884, p. 419).

1417

Ian. 2 Filippo Scolari se află la Lipova, la băi, și soluționează solicitarea nobililor din Themerdekhaz, Wche și Kenez din comitatul Aradului (Ortváy T., *Temes okl.*, p. 528–529).

⁸Pope Innocent VII (Latin: Innocentius VII; 1339[1] – 6 November 1406), born Cosimo de' Migliorati, was Pope from 17 October 1404 to his death in 1406.

He was pope during the period of the Western Schism (1378–1417) while there was the rival Antipope Benedict XIII at Avignon.

⁹ Pipo de Ozora sau Pippo Spano sau Filippo Scolari (maghiară Ozorai Pipo) (n. 1369, Tizzano? – d. 27 decembrie 1426, Lipova), fiul unui comerciant florentin, a fost un general al regelui Sigismund al Ungariei, comite de Timiș și Ban de Severin.

1423

Mai 5 Papa Martin al V¹⁰-lea îi acordă indulgențe lui Petru de Lipova, cantor la Cenad (Juhász K., A Timisoarai, p. 130)

Oct. 25 Papa îi acordă lui Ioan, fiul lui Andrei, pleban de Lipova, funcția de cantor de Cenad, prin moartea lui Petru de Lipova (*Ibidem*)

1425

Ian. La Lipova, unde se află, ca de obicei la băi, Filippo Scolari se întâlnește cu vărul său, Giovanni Buondelmonti (D. Mellini, *Vita...*, p. 53).

1426

Toamna Dieta regală se desfășoară la Lipova și pregătește noi măsuri militare.

Sep — nov. Scolari este la Orșova (pe 8 ale lunii), de unde pleacă în ultima sa mare campanie antiotomană în sudul fluviului, având circa 5.000 călăreți și 10.000 pedestrași, dar și pe don Pedro de Portugalia, cu 800 oșteni, cu care atacă și cucerește mai multe fortificații dușmane. Fiind foarte bolnav, este dus la medici italieni din Oradea, apoi la Șiria și Lipova.

Dec. 26 Moare, la Lipova, Filippo Școlari, figură emblematică a Banatului și a zonelor dunărene.

1428

Sigismund de Luxemburg este tot anul în Banat, în încercarea de a întări linia Dunării; astfel, în ianuarie este la Belgrad, în februarie la Pojejena, Kovin și Târnova, în martie la Târnova, în aprilie la Horom (Stara Palanka) și Kovin, în mai la Golubac în timpul campaniei militare, în iunie la Ilidia, Golubac și Kovin, în iulie la Kovin, în august la Ilidia și Kovin, în septembrie la Ilidia și Vărădia, în octombrie la Caransebeș, în octombrie la Mehadia, Belgrad și din nou Mehadia, iar în decembrie la Timișoara și Lipova (Wertner Mor, *A magyar hádjárat.*, p. 434—438). Multe călătorii a făcut regele prin Banat, dar o prezență exclusivă aici, timp de un an de zile, nu s-a mai întâlnit. Șederea sa aici este o urmare a eșecurilor campaniilor sale ofensive.

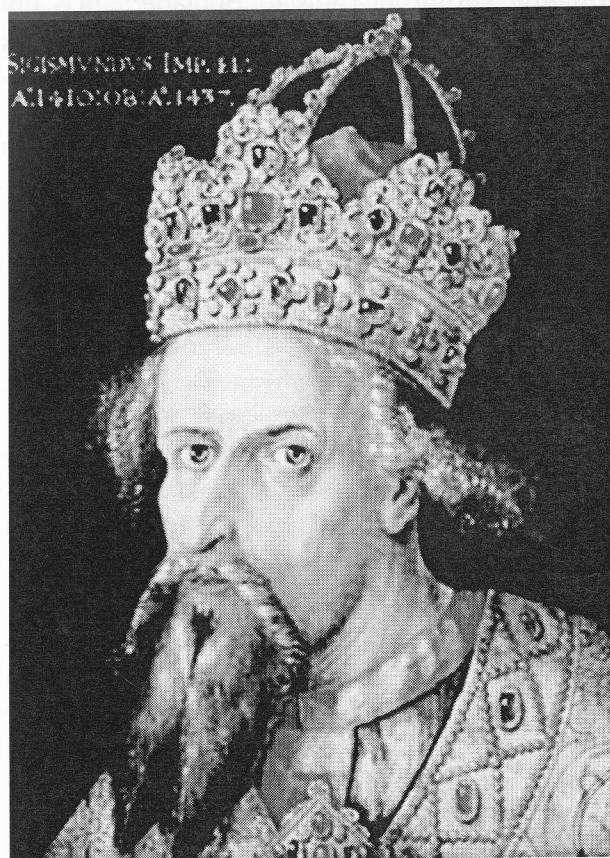
Regele dorește să consolideze linia fluviului și acordă districtelor bănațene numeroase privilegii.

Dec. 12 Regele, aflat la Lipova, acordă privilegii familiei voievodului din Giarmata, iar capitlul din Cenad detaliază toate posesiunile deținute de aceasta, cu prilejul introducerii sale în posesiuni (Ortváy T., *Temes okl.*, p. 619-622).

1439

Iulie 5 La Conciliul ecumenic de la Florența se semnează actul de unire a bisericilor catolice și

¹⁰ Pope Martin V (Latin: Martinus V; January/February 1369 – 20 February 1431), born Otto (or Oddone) Colonna, was Pope from 11 November 1417 to his death in 1431.[1] His election effectively ended the Western Schism (1378–1417).

Regele Ungariei Sigismund de Luxembourg
<https://en.wikipedia.org>

Sibinjanin, slovacă Ján Huňadi, germană Johann Hunyadi) cunoscut și ca lăncuș de Hunedoara (alternativ Ioan (Ion) Huniade sau Ioan Corvin, n. ca. 1407 - d. 11 august 1456) a fost ban al Severinului între 1438-1441, voievod al Transilvaniei între 1441-1446, guvernator și regent al Ungariei între 1446-1453 și căpitan general al regatului între 1453-1456, mare comandant militar, tatăl regelui Matia Corvin.

¹² Ioan de Capistrano (în italiană Giovanni da Capestrano, în croată Ivan Kapistran) (n. 24 iunie 1386 – † 23 octombrie 1456), a fost un călugăr și teolog franciscan.

ortodoxe. Printre participanți se numără și episcopul de Cenad, dar și delegați de la Timișoara și Lipova (BARÁNY AGOSTON, *Temesvármegye emléke, Nagy Becskerek*, 1848., p. 141). Din cauza marilor și profundelor disensiuni, actul rămâne doar o simplă formalitate.

1446

F.d. Familia Hagmas de Beregsău îi dăruiește lui Ioan de Hunedoara cetatea Șoimoș și cetatea și orașul Lipova, pe care acesta le va reface din temelii (RUPP JAKAB, *Magyarország helyrajzi története*, I, Pesta, 1871., p. 74-75).

1452

Sep. 24 Aflat la Lipova, Ioan de Hunedoara¹¹ le scrie brașovenilor despre pacea cu Țara Românească (E. Hurmuzaki, XV/1, p. 39).

1455

Sep. 21 Judele, cei 12 jurați, cetățenii și oaspeții din Lipova îl invită pe Ioan Capistrano¹² să vină și în zona lor, întrucât aici sunt mulți păgâni și schismatici ce trebuie convertiți (***) A Lippai allami polgari iskola Ertesítője, Arad, 1901–1909., p. 4-5).

1458

Mar. 20 Din Lipova, Szilágyi îi înștiințează pe sibieni să fie la Alba Iulia, acolo unde va fi

¹¹ Ioan de Hunedoara (latină Ioannes Corvinus, maghiară Hunyadi János, sârbă Janko

Generalul condotier Fillipo Scolari
<https://en.wikipedia.org>

1509

Mar. 5 Noul castelan de Lipova și Șoimoș este Ioan Horvath, numit de George de Brandenburg, cel

¹³ Ladislau Huniade (în maghiară László Hunyadi) (n.1433 – † 16 martie 1457), a fost fiul lui Ioan Huniade, comandant de oști și nobil maghiar. Ladislau a fost primul fiu al lui Ioan Huniade și al lui Erzsébet Szilágyi. El a fost fratele mai mare lui Matia (Matei, Mathias), care mai târziu a devenit cunoscut sub numele Matia Corvin, regele Ungariei.

¹⁴ Mihai Szilágyi (în maghiară Szilágyi Mihály) (n. c. 1400 – d. 1460, Istanbul) a fost guvernator al Regatului Ungariei în 1458, voievod al Transilvaniei, conte de Horogszeg și comandant de armată.

¹⁵ Paul Chinezu sau Pavel Chinezu, Pavel Cneazu (n. 1432 – d. 24 noiembrie 1494) a fost un comandant în armata regelui Ungariei, Matia Corvin, și comite de Timișoara. A luptat împotriva expansiunii Imperiului Otoman, având faima să nu fi pierdut nicio bătălie în care a comandat oștile, cea mai renumită fiind Bătălia de la Câmpul Pâinii.

însmormântat corpul lui Ladislau Huniade¹³, ucis din ordinul fostului rege, acum un an (TELEKI JÓZSEF, Hunádiak kora Magyarországon, I-XII, Pesta, 1852–1865., p. 583–584).

Mai 19 Mihai Szilágyi¹⁴ se află la Lipova, de unde îi scrie legatului papal despre campania otomană asupra Serbiei: au cucerit Ostrovica, asediază Golubac-ul și vor și Belgradul (NAGY I., NYÁRY A., Magyar Diplomáciai Emlékek Mátyás királyi korából, I-III, Budapesta, 1875–1878. I, p. 25–26).

1477

Iul. 21 Regele donează familiei Bánffy domeniile cetăților Vărădia de Mureș (cuprinzând 45 de sate la nord și sud de Mureș) și Zaad (lângă Lipova) cu 16 sate (PESTY FRIGYES, *Krassó vármegye története*, vol. II-IV, (III) Budapesta, 1882–1884, p. 450–453).

1485

Dec. 29 Lipova era unul dintre locurile preferate de refacere pentru regi, regine, prinți, diverși demnitari ai regatului, cu atât mai mult pentru cei din Banat. Pavel Chinezu¹⁵ se află aici și emite un document pentru unul dintre fideli săi servitori (*** *Zichy család okmánytár*, IX, Budapesta, 1895–1915, p. 399).

care preia toate domeniile Huniazilor. Castelanul începe, acum, o amplă acțiune de fortificare dar și de înfrumusețare a cetății, orașului, mănăstirii și bisericilor (MÁRKI SANDOR, *Dosza György*, Budapesta, 1913, p. 268), pe care o încheie la începutul anului 1512.

1512

Ian. 20 Odată încheiate lucrările la Lipova, în funcția de castelan este amintit Nicolae Bodo (Idem, p. 270).

1514

Primăvara-vara Războiul „curuților”, țărani plecați la cruciada antiotomană, sub conducerea lui Gheorghe Doja¹⁶, care-și schimbă planurile și se revoltă împotriva nobilimii, își desfășoară cele mai importante momente și lupte în Banat. La început, pe valea Mureșului: Cenad, Felnac, Arad, Lipova, Șoimoș, apoi prin asediarea Timișoarei. Trupele curuților înving oastea nobiliară a Banatului, condusă de episcopul Nicolae Csáki și Ștefan Báthory lângă Cenad; episcopul este prins și ucis iar trupele conduse de Doja înaintază pe malul Mureșului și cuceresc cetăți și castele: Felnac, Zădăreni, Ciala, Arad, etc.

Iun. 6-9 Doja ajunge sub zidurile cetății Lipova, o cucerește, apoi asediază și ia Șoimoșul (Marki S., *Dozsa György*, p. 284-285).

1516

Iun. 15 Regele îi scrie voievodului depre faptul că zilele trecute, vreo 40 de negustori sași, cu căruțe și mărfuri, treceau pe valea Mureșului, în aval; iobagii români din Șoimoș și Lipova i-au atacat, pe unii i-au rănit pe alții i-au ucis și mărfurile lor au fost împrăștiate; voievodul trebuie să adune probe suficiente pentru ca făptașii să fie trimiși în judecată (HURMUZAKI, EUDOXIU, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, vol. I-XV, București, 1887–1915., p. 233).

1524

Aug. 17 Nunțiul apostolic din Ungaria scrie despre comitele de Timiș, care trebuia să plece cu trei mii de oșteni spre Serbia dar abia a reușit să strângă o mie; voievodul transilvan este la Lipova, reședința sa preferată, și, de aici, trimite și el oameni spre linia Dunării (E. Hurmuzaki, II/3, p. 477-479).

1526

Toamna Iovan Nenada este conducătorul răscoalei țărănești din zonele dintre Dunăre și Carpați, cu cartierul general la Lipova. Inițial, se aliază cu Zápolya, primește sprijinul acestuia și cucerește mai multe cetăți din zona Tisei. O luptă purtată prin noiembrie, lângă Cenad, este câștigată de răsculați iar

¹⁶ Gheorghe Doja, în maghiară Makfalvai Dózsa György, în germană Georg Dózsa von Makfalva, în latină Georgius Dosa Siculus de Makfalva, în slovenă Juraj Dóža, în croată Juraj Doža (n. cca. 1470, Dalnic, Scaunul Chizd, Regatul Ungariei, astăzi în județul Covasna, România - d. 20 iulie 1514, Timișoara) a fost un mic nobil secui din Transilvania care a condus răscoala țărănească contra marilor proprietari (magnați) unguri de pământ din anul 1514 care-i poartă numele

Ladislau Csáky este învins și ucis. Din ianuarie, centrul de greutate al răscoalei se mută în Banat și, apoi, în Transilvania.

1528

Sep. 2 Oastea condusă de Valentin Török, Petru Petrovici și Ștefan Mailat asediază și cucerește Lipova (Verancsics A., *Osszes munkai*, II, p. 29).

Mai 11 Din Lipova secretarul regal scrie că toate părțile sudice s-au supus lui Zápolya, cu excepția Timișoarei care, însă, va cădea din lipsa alimentelor (Pesty Fr., *Krassó*, IV).

1532

Dec. 15 Ioan Zápolya¹⁷ pleacă din Lipova și ajunge la Covăsânț acolo unde corul școlarilor cântă la liturghie (BEKEFI REMIG, *A népoktatás története Magyarországon 1540-ig*, Budapesta, 1906., p. 443).

1534

Nov. 30 Aflat la Lipova, locul său preferat de ședere, Ioan Zápolya donează lui Petra de Tincova, castelan de Lugoj, lui Dumitra Luca judele orașului Lugoj și fiilor săi, Martin și Ioan, posesiunea Hezeriș din districtul Lugojuului, foste ale unor infideli, acum morți (Pesty Fr., *Krassó*, IV, p. 15-17).

Dec. 4 Din Lipova, mai mulți nobili caransebeșeni și lugojeni — Ioan Floca, Matia Siuco, Gabriel Gârleșteanu, Francis Fiat, Nicolae, voievodul de Lugoj, Francisc Vlad, Martin Doczy, Ladislau Șandor — confirmă înțelegerea dintre Petru, Martin și Ladislau de Racoviță cu George Vrabie, astfel ca nici o parte să nu o excludă pe cealaltă din stăpânirea castelului Bocșa (Idem, IV, p. 17-18). Prezența tuturor la Lipova poate fi o convocare a regelui spre a pune la cale o mai bună administrare și apărare a Banatului.

1539 Aug. 12 Ioan Zápolya îi dăruiește lui Pavel Sebesy de Lipova, familiar al curții sale regale, posesiunile Welchych, Lewrynche, Cwura, Chaba, Lyghethys din Timiș și Severin, foste ale nobililor Ștefan și Ladislau Șişman, morți fără băieți; introducerea în stăpânire nu s-a făcut fără probleme, căci se opune un grup de nobili (probabil, condvizionali ai celor decedați) în numele unor nobile doamne (PESTY FRIGYES, *A Szörényi Bánásg és Szörényi vármegye története*, I-III, Budapesta, 1876, III., p. 214-215).

1540

Sep. 4 Fostul voievodat și părțile dintre el și Ungaria (Partium) vor constitui Principatul Transilvaniei,

¹⁷ Ioan Zapolya (maghiară Szapolyai János sau Zápolya János) (n. 1487 - d. 22 iulie 1540) a fost voievod de Transilvania între 1526 și 1540 și a ridicat pretenții la tronul Ungariei. El a fost fiul lui Ștefan Szapolyai și al prințesei Hedvig din Cehia. Ioan Zapolya s-a aflat în fruntea unui grup de nobili unguri care, în adunarea nobililor de la Rákös, au susținut ca nici un străin să nu poată fi ales ca rege al Ungariei. Pretendentul străin era Ferdinand de Habsburg. După moartea lui Ioan Zapolya, soția sa Isabella Jagiełło (Izabella în limba maghiară) a ridicat pretenții la tron, între 1556 și 1559.